

آموزش مهارت تفکر به کودکان

این برنامه آموزشی با پشتیبانی و حمایت بنیاد غیر انتفاعی آینه تهیه و تقدیم حضور شما عزیزان میشود. در این بسته آموزشی که صد جلسه خواهد بود، اصول درست فکر کردن بر اساس آموزه های تفکر نقادانه، (Critical Thinking) و با بهره گیری از آخرین یافته های علمی در زمینه تفکر، آموزش داده میشود. هدف از این برنامه آشنایی همگان با اصول درست اندیشیدن است تا از این طریق شاهد گسترش هر چه بیشتر عقل ورزی و خردگرایی در جامعه باشیم.

ضرورت آموزش مهارت درست فکر کردن به کودکان

آموزش درست اندیشیدن به کودکان همواره جزو مسائل مورد توجه در تفکر نقادانه (critical thinking) است. والدین مسئولیت شناس و آشنا به موضوع، همواره در این زمینه پرسش دارند که برای آموزش مهارت تفکر به فرزندان خود چه باید کرد.

مجهز بودن به مهارت درست فکر کردن و بهره گیری صحیح از قدرت فکر و اندیشه از الزامات زندگی در قرن بیست و یکم است. با یک جستجوی ساده اینترنتی میتوان دید تفکر نقادانه از جمله مهمترین مهارت های لازم برای زندگی و کار برشمرده شده است که سال به سال اهمیت آن بیشتر هویدا می شود. اگر تفکر نقادانه در سال ۲۰۱۵ در میان ده مهارت اصلی، جایگاه چهارم را داشت، در سال ۲۰۲۰ به جایگاه دوم رسید.

متأسفانه آموزش مهارت تفکر به کودکان همواره مورد بی توجهی قرار گرفته است. بیشتر والدین به فکر این هستند که فرزندشان مهارت های مختلف از جمله شنا، زبان های خارجی، موسیقی و نقاشی را یاد بگیرند که بسیار خوب است، اما **مهارت فکر کردن** علیرغم اینکه مهمترین مهارت زندگی است، مورد بی توجهی قرار گرفته است. هر چند فراگیری مهارت های شنا و موسیقی و نظایر اینها لازم است ولی از نظر اهمیت و نقشی که در زندگی افراد ایفا میکند، مهارت تفکر به مراتب اهمیت بیشتری دارد.

در زمینه مهارت تفکر، والدین معمولاً هیچ طرح و برنامه مشخصی ندارند و بچه‌ها را به حال خود رها می‌کنند. نسل جدید هم طرز فکری متناسب با محیطی که در آن پرورش پیدا میکند را از طریق انتقال فرهنگی می‌آموزد. به بیانی دیگر، همانطور که کودک زبان را با همان گویش و لهجه محیط می‌آموزد، عادت‌های فکری و باورها را هم به همان شکل از محیط اخذ می‌کند. در بسیاری موارد حتی دیده میشود که بجای آموزش مهارت‌های درست اندیشیدن، والدین خرافات و افکار غیر علمی و موهوم را به کودکان خود منتقل میکنند که این یک فاجعه است.

والدینی که فرزندان در سنین ۵ تا ۱۵ سال دارند باید به این موضوع توجه بیشتری نشان دهند. تفکر صحیح کودک را بیمه میکند که در دام مواد مخدر نیفتد و به مسیرهای خلاف روی نیاورد. تفکر منطقی کمک می‌کند انسان با احساسات خود به خوبی کنار بیاید و برای خودش مشکل درست نکند. برای تحصیل و ازدواج و دیگر بخش‌های کلیدی تصمیم‌های با کیفیتی بگیرد. به طور کلی، فراگیری مهارت‌های تفکر منافع زیادی برای کودک می‌تواند داشته باشد.

امروزه مهارت‌های فکری جدا از بحث‌های قومی، نژادی و مذهبی مورد توجه قرار دارد و به شکل آکادمیک مورد مطالعه قرار می‌گیرد. درست اندیشیدن را باید آموخت. نقش والدین در توجه به آموزش مهارت تفکر در دو سطح مطرح است:

- اول خودداری از بدآموزی (یعنی مراقب باشند چه چیزهایی را یاد ندهند)
- دوم آموزش مهارت‌های صحیح تفکر (اطمینان حاصل کنند کودک این مهارت را بیاموزد)

نقش والدین در دو جهت قابل توجه است. یکی کارهایی که «نباید» انجام دهند و دوم کارهایی که «باید» انجام دهند. قبل از هر چیز والدین عزیز به فکر کارهایی که نباید انجام دهند باشند و آن خودداری از انتقال خرافات و افکار پارانرمال به کودکان است. دوم اینکه به این موضوع توجه داشته باشند که تفکر یک مهارت است که باید آن را آموخت. لازمه آن این است که والدین تفکر را بیاموزند و به فرزندان خود یاد دهند و یا اینکه فرزندان خود را به دوره‌های آموزشی بفرستند.

نکته مهمی که باید در مورد کودکان به آن توجه کرد این است که اینقدر که از رفتار ما الگو می‌گیرند، گفتار ما را سرلوحه کار خود قرار نمیدهند. والدین الگوهای فکری خوبی باشند، خودشان خرافاتی نباشند. زدن به تخته به منظور جلوگیری از چشم زخم، گره زدن سبزه به منظور باز شدن بخت، تصمیم‌گیری بر اساس خواب‌هایی که می‌بینیم، مراجعه به کتابهای تعبیر خواب، تعیین شخصیت و آینده افراد را بر اساس طالع بینی (در کدام ماه یا سال به دنیا آمده است)، تصمیم‌گیری بر اساس استخاره قرآن یا فال حافظ، از جمله مواردی است که اینگونه خرافات را به نسل بعد منتقل و جایگاه عقلانیت را ضعیف می‌کند.

توجه به این نکته مهم که در کنار پیشرفت های علمی و تکنولوژیک، خرافات و شبه علم هر روز آپدیت می شود از اهمیت ویژه ای برخوردار است. امروزه افرادی با ظاهر علمی و استفاده از واژگان علمی نظیر انرژی، ناخودآگاه، پارادایم مردم را فریب می دهند و خرافات مدرن را به آنها می فروشند. باید از خود پرسید این روش که ادعای علمی بودن دارد در کدام دانشگاه معتبر تدریس می شود؟ کدام دانشمند سرشناس این روش ها را تایید کرده است.

حتی آموزش ادبیات به کودکان باید ماهرانه صورت پذیرد و به هشدارهای داده شده در این زمینه توجه شود. لازم نیست لزوماً نظریه افلاطون را مد نظر قرار دهیم که آغشته کردن ذهن کودک به ادبیات و اسطوره ها را نهی می کند. ولی توجه به این نکته که این گونه آثار حاصل تخیل ذهن بشر است و توجیه کودک در این زمینه ضرورت و اهمیت دارد. عدم توجه به این نکته باعث شده که ما امروز بسیاری از افراد بزرگسال را داشته باشیم که باور دارند داستان های شاهنامه فردوسی و شخصیت های آن حقیقت داشته است. لازم است رویکرد کودک به ادبیات و اسطوره ها رویکردی مناسب باشد وگرنه ذهن را مستعد پذیرش اوهام و خرافات می کند. علامه طباطبایی به شاگرد خود دکتر ابراهیمی دینانی توصیه کرد تا از شعر گفتن پرهیز کند و وقتی دلیل آن را جویا شد در جواب گفت "تا ذهن فلسفی ات خراب نشود". در ادبیات فارسی اشعار زیادی وجود دارد که انسان را به رخوت، ترک دنیا گفتن و سی خیالی دعوت می کند که میتواند اگر جدی گرفته شود برای کودک بد آموزی داشته باشد.